

**ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ
ВЕРХОВНОГО СУДУ
щодо корпоративних спорів,
корпоративних прав та цінних паперів**
Актуальна судова практика Касаційного господарського суду
у складі Верховного Суду

Рішення, внесені до ЄДРСР за січень – березень 2023 року

Забезпечення позову про визнання недійсним рішення загальних зборів щодо переобрання керівника та скасування відповідного реєстраційного запису шляхом заборони здійснення широкого кола реєстраційних дій стосовно товариства

Оскарження учасником товариства конкретного рішення загальних зборів, яким змінено керівника, не означає, що загальні збори товариства не можуть ухвалювати інших рішень протягом всього періоду розгляду судом такого спору.

Якщо ухвалені загальними зборами рішення потребують реєстрації у ЄДР змін відомостей про юридичну особу, то суд не може забороняти вчиняти відповідні реєстраційні дії. Протилежний підхід означатиме блокування господарської діяльності товариства та надмірне втручання в його справи.

Крім того, навіть якщо скаржник вважає, що директора було обрано з порушеннями закону, то ті реєстраційні дії, заборони вчинення яких вимагає скаржник, вчиняються не на підставі рішень директора (якого скаржник вважає незаконно обраним), а на підставі рішень загальних зборів учасників, обмежувати які в ухваленні рішень у суду немає підстав.

Позов про визнання недійсним рішення загальних зборів щодо переобрання керівника та скасування відповідного реєстраційного запису не може бути забезпечений шляхом заборони здійснення широкого кола реєстраційних дій стосовно товариства.

Постанова КГС ВС від 13.01.2023 у справі № 918/531/22
<https://reestr.court.gov.ua/Review/108526220>

Підстави для відмови Міністерством юстиції України (його територіальними органами) в задоволенні скарги у сфері державної реєстрації за наявності судового спору щодо предмета цієї скарги та належне повідомлення Міністерством юстиції України (його територіальними органами) про розгляд скарги

Наявність інформації про судове провадження у зв'язку зі спором між тими самими сторонами, з такого самого предмета і цієї самої підстави є підставою для відмови в задоволенні скарги, поданої в порядку статті 34 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань".

Тож Міністерство юстиції України та його територіальні органи не мають права здійснювати перегляд рішень державного реєстратора про державну реєстрацію у випадку, зокрема, коли щодо предмета скарги у сфері державної реєстрації наявний судовий спір.

Міністерство юстиції України чи відповідні його територіальні органи мають обрати і притримуватися такої процедури розгляду скарги, за якої не тільки скажчик, але й суб'єкт оскарження та зацікавлені особи повинні бути обізнаними про подання скарги, дату, час і місце її розгляду.

Неповідомлення скажника, суб'єкта оскарження та інших заінтересованих осіб, зазначених у скарзі, або повідомлення цих осіб у надмірно стислі строки не може вважатися формальним порушенням, оскільки обов'язковість здійснення такого повідомлення передбачена нормами чинного законодавства і суть такого повідомлення зводиться не лише до інформування суб'єкта оскарження та зацікавлених осіб про розгляд скарги, а має забезпечити їм реальну можливість взяти участь у засіданні, надати пояснення.

Постанова КГС ВС від 16.03.2023 у справі № 910/574/22
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109620051>

Відсутність у повіреного повноважень на участь у загальних зборах товариства як підстава визнання недійсним рішення цих зборів. Оскарження рішення загальних зборів учасників товариства про звільнення з посади директора товариства як неефективний спосіб захисту порушеного права

Підставами для визнання недійсними рішень загальних зборів учасників (акціонерів, членів) юридичної особи можуть бути: невідповідність рішень загальних зборів нормам законодавства; порушення вимог закону та/або установчих документів під час скликання та проведення загальних зборів; позбавлення учасника (акціонера, члена) юридичної особи можливості взяти участь у загальних зборах.

Обставини, пов'язані з наявністю чи відсутністю повноважень у повіреного на участь у загальних зборах товариства від імені учасника, стосуються саме правовідносин учасника (довірителя) і представника (повіреного).

Питання щодо представництва учасника (довірителя) на загальних зборах повіреним у разі неоспорення такого представництва довірителем не свідчать про порушення процедури скликання та проведення загальних зборів, на які може посилатися керівник товариства, повноваження якого є припиненими на таких загальних зборах, оскільки презюмується необхідна кількість голосів за фактом належного представництва учасника.

Оскарження рішення загальних зборів учасників товариства про звільнення позивача з посади директора є неефективним способом захисту, оскільки не призведе до поновлення його порушених прав, тому що в разі задоволення позову він не буде автоматично поновлений на вказаній посаді.

Постанова КГС ВС від 15.02.2023 у справі № 910/8343/21
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109072242>

Ознаки значності правочину акціонерного товариства

Приписи частини 1 статті 68 Закону України "Про акціонерні товариства" пов'язують виникнення в акціонера права вимагати від акціонерного товариства обов'язкового викупу ним простих акцій, належних такому акціонерові, із прийняттям рішення про надання згоди на вчинення товариством значних правочинів безпосередньо загальними зборами.

Однак з обставин цієї справи вбачається, що рішення щодо вчинення правочинів, спрямованих на внесення змін, зокрема до кредитного договору шляхом укладення договору № 16, було прийнято Наглядовою радою відповідача, та яке призвело до відповідних юридичних наслідків – укладення, зокрема, зазначеного договору.

Такі обставини справи вказують на те, що право акціонера, передбачене частиною 1 статті 68 Закону України "Про акціонерні товариства", у позивача не виникло з двох причин: (1) згоду на вчинення правочину, який позивач вважає значним, надано рішенням Наглядової ради відповідача, а не загальних зборів; (2) загальними зборами, які відбулися 26.04.2021, не приймалося рішення, яким би надавалася відповідачу згода на вчинення ним значного правочину.

Щодо доводів скаржника, які зводяться до того, що усі наступні зміни, що вносяться до правочину, який мав ознаки значного правочину на момент його вчинення, також є значними правочинами, ВС зазначив, що вони є безпідставними, адже приписи статті 70 Закону України "Про акціонерні товариства" значність правочину пов'язують лише із відсотковим співвідношенням ринкової вартості майна або послуг, що є його предметом, до вартості активів акціонерного товариства за даними останньої річної фінансової звітності.

Поряд із цим ВС зазначив, що правова мета правочину (договору № 16), погодженого Наглядовою радою відповідача, спрямована на зміну істотної умови кредитного договору, зокрема складової частини його предмета – загального кредитного ліміту. Тому, з огляду на приписи частини 1 статті 202, частини 1 статті 651, частин 1, 3 статті 653 ЦК України, частини 2 статті 345 ГК України така істотна умова кредитного договору (сума кредитного ліміту) набула той вигляд, у якому внесені зміни до нього договором № 16, та які, як зазначено вище, не підпадають під ті критерії, з якими законодавець пов’язує значний правочин.

Документальне підтвердження наявності на певний момент часу прав на цінні папери та прав за цінними паперами депонента

З огляду на положення частин 1, 2 статті 8 Закону України "Про депозитарну систему України" реалізація права власності на набуті цінні папери можлива після належного їх оформлення – видачі особі сертифіката (при документарній формі випуску) або зарахування цінних паперів на рахунок особи та отримання нею виписки з рахунка в цінних паперах (при бездокументарній формі випуску).

Документальним підтвердженням наявності на певний момент часу прав на цінні папери та прав за цінними паперами депонента (у разі зарахування цінних паперів на депозит нотаріуса – відповідного кредитора) є виписка з рахунка в цінних паперах депонента, яка видається депозитарною установою на вимогу депонента або в інших випадках, установлених законодавством та договором про обслуговування рахунка в цінних паперах.

Відповідно до пункту 17 р. I Порядку реєстрації випуску акцій при збільшенні (зменшенні) розміру статутного капіталу акціонерного товариства, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 21.06.2018 № 426, підставами для відмови в реєстрації випуску акцій є: 1) невідповідність поданих документів вимогам законодавства; 2) наявність розбіжностей між різними положеннями поданих документів, недостовірність та/або неповнота інформації у поданих документах; 3) порушення встановленого законодавством порядку прийняття рішення про емісію акцій; 4) визнання емісії акцій недобросовісною; 5) місцезнаходженням емітента відповідно до ЄДР є тимчасово окупована територія України або територія проведення антитерористичної операції. У разі здійснення емісії акцій шляхом публічної пропозиції затвердження проспекту акцій здійснюється одночасно та за умови реєстрації випуску акцій.

Постанова КГС ВС від 14.03.2023 у справі № 917/1746/20

<https://reestr.court.gov.ua/Review/109854374>

